

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 44

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXIX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

Адже маючи силу волі, людина продовжує жити, боротися та змагатися за власне життя.

-
1. Кудін В.О. Філософська поетика О. П. Довженка. *Трибуна лектора*. Львів, 1998. № 9. С. 19 - 27.
 2. Довженко О. П. Воля до життя. Незабутнє. Ніч перед боєм. Харків: Фоліо, 2015. С. 3 - 10.
 3. Сухомлинский В. А. Не только разумом, но и сердцем. Москва: Молодая гвардия, 1986. 205 с.

ТЕМА БАТЬКІВЩИНИ В ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

Берлінська А.

Євген Маланюк народився 1 лютого 1897 року в селищі Архангород Херсонської губернії (зараз це селище Новоархангельськ Кіровоградської області). Спочатку закінчив на відмінно Єлисаветградське земське реальне училище, потім вступив до Петербурзького політехнічного інституту, але Перша світова війна не дала змоги закінчити навчання. Євген Маланюк в січні 1916 року закінчив Київську військову школу та служив у чині прапорщика.

Турбуючись за долю України, Є. Маланюк брав активну участь у творенні Української народної республіки, але у 1920 році після поразки УНР, письменник опинився в Польщі в інтернованих таборах вояків УНР. Восени 1923 року він переїхав до Чехословаччини, де в Подєбрадах здійснив свою мрію та став інженером-гідротехніком [1]. У цьому ж місті, в 1925 році вийшла його збірка “Стилет і стилос”.

У поезії “Стилет і стилос” поет-емігрант оприлюднив свою стійку позицію митця-борця. Стилет – це гострий короткий ніж, а стилос – дерев’яна гостра паличка, якою видряпували тексти в давнину.

«Стилет чи стилос? — не збагнув. Двоєко

Вагаються трагічні терези.

Не кинувши у глиб надійний якор,
Пливу й пливу повз береги краси(...)
Та тільки тут веселий галас бою —
Розгоном бур і божевільям хвиль.
Безмежжя! Зачарований тобою,
Пливу в тебе! В твій п'яний синій хміль!» [2, с. 7]

У цих рядках поет вагається та роздумує, що ж все таки йому обрати, стилет, чи стилос? Яким має бути його мистецький шлях? І все ж таки він робить свій вибір, дотримуватись якого буде все своє життя. Для нього слово має велику силу, і тому воно стає основною зброєю митця.

Життя вдалині від місця, де народився та отримав великий спектр емоцій, складно давалося Є. Маланюку, туга за Батьківщиною виливалася в його поезії та займала значне місце в його творчості. Яскравим прикладом є поезія «Лист»:

«Так. Без Тебе повільна, нестямна загибель,
Батьківщино моя, Батьківщина німа!
Навіть гіркість в черствому щоденному хлібі
Мстить, нагадуючи, що Тебе нема (...)
Та у муках ночей, під нещадними днями,
За безкрилим триванням цих згублених літ
Виростає ось мудрість, важка, наче камінь,-
Одинокий безрадісний плід». [3, с. 273]

Цими рядками поет розповідає, як кожен день згадує рідний край, тому його завжди переслідує почуття смутку та туги. Але він продовжує слідкувати за новинами в Україні та продовжує свій творчий шлях, беручи участь в різних літературних спілках українців-емігрантів.

Євген Маланюк часто називав Україну Елладою, порівнюючи багатство землі та культури своєї Батьківщини з стародавньою Грецією. Таке порівняння яскраво відображене в його поезії «Степова Еллада» [4]. Але у творі «Варязька баллада» також присутня критика, навіть звинувачення «...Куди ж поділа, степова Еллада, Варязьку сталь і візантійську мідь?»[2, с.42], поет вважав, що маючи такий великий потенціал та багатства, його Батьківщина не використовує все це для встановлення своєї самостійності. А рядками «І на горі спить Київ – Степова Олександрія, під злотом

царгородських мозаїк...» [2, с. 43] підкреслює «сонний» стан Києва та країни в цілому, яка має невичерпані ресурси, але ніякі глобальні зміни не відбуваються. Цей смуток, ця претензія набуває більш різкого характеру в самому кінці поезії, а саме в риторичному питанні:

«... Коли ж, коли ж знайдеш державну бронзу
Проклятий край, Елладо Степова?!...» [2, с. 44].

Поет поєднує в собі безумовну любов до Батьківщини, здатність бачити прекрасне в її природі, культурі, але при цьому не втрачає своє критичне ставлення та об'єктивність, він чітко бачить проблеми і наголошує на них, сподіваючись, що його почують.

Доля України сильно хвилювала митця, але надія на те, що Україна має яскраве, успішне майбутнє не полишала його до самої смерті. Ці переживання лягли рядами в поезії «Невичерпальність», де поет пророкує, що настане той день, коли;

«...А то підземно загуде
Вулканом націй ціла раса,
І даром божеським гряде
Нам Прометеїв дух Тараса.»[3, с. 63]

Майже одразу, після розлучення з Батьківщиною Євген Маланюк пошкодував за свій вчинок, та прийшов до сумного висновку, що «...треба було впасти серед бою на тій землі, де молодість цвіла...» [6, с. 12], але все ж таки емігрантська діяльність поета мала не аби яке значення. В його руках опинилося збереження та розвиток української культури діаспори. Із-за кордону він мав змогу творити не боявшись цензури.

Все життя, перебуваючи в еміграції, Євгена Маланюка переслідував образ та історія рідної землі, де він народився і отримав незабутні спогади. Образ Батьківщини як чогось близького та неосяжного, надія та смуток стали ключовими темами його творчості, яка увійшла до спадщини літератури українців-емігрантів. Його словесна майстерність та холодний розум, створили прекрасну поезію, в якій відображена краса Батьківщини, та

визначені її проблеми. Євген Маланюк не зрадив своїм переконанням і тому викликає глибоку повагу.

-
1. Євген Маланюк – Біографія. *Українська література*: Електронна бібліотека. // <http://ukrclassic.com.ua/katalog/m/malanyuk-evgen/1226-evgen-malanyukbiografiya>
 2. Маланюк Є. Вибрані поезії 1923-1943. Львів, Краків: Українське видавництво, 1943. – 172 с.// <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/24854/file.pdf>
 3. Маланюк Є. Ф. Поезії / Упоряд., вступ. ст. і прим. М. Я. Неврлого. Київ: Український письменник, 1992. 318 с.
 4. Маланюк Є. Ф. Степова Еллада. *Сайт української поезії*. <https://poety.com.ua/evgen-malanyuk-stepova-ellada/>
 5. Панченко В. «Я – кривавих шляхів апостол»: Євген Маланюк у ролі «українського Фройда». *Український тиждень*. 2012. 12 лютого. <http://tyzhden.ua/History/41914>
 6. Сучасність. Ч. 8 /Упоряд Б. Бойчук, В. Бургардт та ін. Мюнхен: Українське товариство закордонних студей, 1968. 132 с. https://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1968_N08_92.pdf?

ТЕМА ІНТЕЛІГЕНЦІЇ У РОМАНІ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО «НАД ЧОРНИМ МОРЕМ»

Мохно М.

Роман «Над чорним морем» Івана Семеновича Нечуй-Левицького побачив світ понад 130 років тому, але життя представників одеської інтелегенції, а саме вчителів та педагогів в чомусь є схожим із сьогоденням.

Наприкінці ХІХ століття, інтелегенція продовжувала своє формування як повноцінне суспільне явище на теренах України. Туди входили люди, які були творцями духовних та інтелектуальних цінностей українського народу. Саме в цей час на території всієї України, в кожному її куточку з'являлися такі творці. В романі І. С. Нечуя-Левицького нас зустрічає зображення боротьби чесних інтелігентів проти кар'єристів та пристосуванців не тільки в Одесі, а й по території всієї України. Тогочасна одеська інтелегенція хотіла